

סיכום מושב הכנסת - קיץ 2011

יזמות וחקיקה בהן טיפלה האגודה במושב הכנסת הנוכחי – קיץ 2011

עם סיומו של מושב הכנסת – קיץ 2011, האגודה מבקשת להתריע מפני המשך קידומה של חקיקה שיש בה כדי לפגוע בזכויות אדם. במהלך המושב שהסתיים זה עתה, היינו עדים לקידומה של חקיקה מרובה שיש בה כדי לפגוע בשלל זכויות אדם, ובתוך כך ביסודות הדמוקרטיה הישראלית.

בין השאר, היינו עדים לקידומן של יזמות שיש בהן כדי לפגוע בחופש הביטוי, חופש ההתארגנות וחופש המחאה של תושבי ואזרחי ישראל, במיוחד של אלו שהרב הפוליטי בעת הזאת, אינו תומך בעמדותיהם. כמו כן, ראינו ניסיונות רבים לפגוע בארגוני החברה האזרחית ובראש ובראשונה, ארגוני זכויות אדם, שהם חלק חשוב במרקם החברתי של כל דמוקרטיה. ראו למשל: חוק החרם, הצעה להקים ועדות חקירה, שלל חוקים להגבלת תרומות ועבודת הארגונים, איסור לשון הרע.

עוד היינו עדים לשורה של הצעות חוק ויזמות שיש בהם כדי לפגוע במיעוטים בישראל. קודם כל המיעוט הערבי בישראל, אך גם מהגרי עבודה, פליטים, מבקשי מקלט ואחרים. ראו לדוגמה: חוק בית דין לזרים, חוק ההסתננות, חוק הכבילה, הריסת מבנה על חשבון הבונה, עדיפות ליוצאי צבא בשירות המדינה ועוד.

יזמות וחוקים נוספים שקודמו ממשיכים הפגיעה בזכויות יסוד חברתיות, כמו חוק הוד"לים וחוק תכנון ובניה שאינם מחויבים ואינם מקדמים אינטרסים חברתיים וזכויות בתחום הדיור והשוויון; וכן, בזכויות יסוד בתחום ההליך הפלילי, כמו למשל - איסור על פגישת עו"ד מסוים, הרחבת אפשרויות חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי, חוק המאבק בטרור, סמכויות חיפוש לשוטרים.

עוד היינו עדים, למרות המחאה החברתית הרחבה, להמשך מגמת ההפרטה של חובות יסודיות של הממשלה כמו למשל בחוק העברת סמכויות שיטור לפקחים עירוניים ובהצ"ח ויסקונסין שמבקשת להפריט את שירות התעסוקה.

לצד החקיקה המרובה הפוגעת בזכויות האדם, כאמור לעיל, היתה האגודה מעורבת ביזמות שונות שיש בהן כדי לקדם הגנה על זכויות אדם, דוגמת – קידום הצ"ח שיניים לקשישים ואשפוז סיעודי, ענידת תגי זיהוי ע"י שוטרים, מאבק בהעלאת גיל פרישה לנשים ועוד, הכל, הכל כמפורט בסופו של מסמך זה בהרחבה.

האגודה נאבקה בחקיקות ויזמות שיש בהן כדי לפגוע בזכויות אדם, ולחילופין מעורבת בקידום חקיקות מקדמות זכויות אדם, ובתוך כך מבקשת לעורר תשומת הלב הציבורית לסכנות הטמונות בקידום חקיקה מסוג זה, וקוראת לממשלה, לכנסת ולציבור הנרחב, להתגייס להיאבק בחקיקה זו בהמשך.

להלן בהרחבה התייחסות לכל היוזמות וההצעות המפורטות לעיל ועוד:

חקיקה אנטי דמוקרטית

ועדת חקירה לארגונים – שתי הצעות, של ח"כ דני דנון ושל ח"כ פאינה קירשנבאום, להקמת ועדת חקירה לבדיקת מקורות המימון של ארגונים. **סטאטוס:** דנון בוועדת הכנסת ב-31 בינואר 2011, וב-2 בפברואר 2011 קיבל אישור כתב מינוי. לאחר חוות דעת קשה של היועץ המשפטי של הכנסת ב-21 בפברואר 2011 פורסם כי עקב התרחבות ההתנגדות של חברי כנסת ושרים להקמת הוועדות, היוזמה לא תקודם על ידי ישראל ביתנו בהעדר רוב להעביר אותה במליאה. ניסיון להעלות את ההצעות למליאה לאישור ב-16 במרץ 2011 נכשל אף הוא בהעדר רוב. ביולי 2011, פחות משבוע לאחר אישור חוק החרם בכנסת, הובאו שתי ההצעות להקמת ועדת חקירה לאישור המליאה, אך בעקבות לחץ ציבורי ובינלאומי הודיע ראש הממשלה בנימין נתניהו כי הוא אינו תומך עוד בוועדות החקירה, ואף אפשר חופש הצבעה בקואליציה. ב-20 ביולי 2011 דחתה הכנסת את ההצעות להקים ועדת חקירה.

הצעת חוק למניעת פגיעה במדינת ישראל באמצעות חרם, התשע"א-2011 - לפי הצעת החוק המקורית שהניחו ח"כ אלקין ואחרים, מי שיוזם, מקדם או מפרסם חומר שעשוי לשמש כבסיס מידע להטלת חרם – עובר

עוולה נזיקית ועברה פלילית והוא יחויב בפיצוי הנפגע כלכלית מהחרם, לרבות פיצוי מוסכם ללא הוכחת נזק של 30 אלף ש"ח. לגבי אזרח זר – תיאסר כניסתו לישראל למשך 10 שנים וניהול עסקים בישראל, ולגבי מדינה זרה – לא יועברו אליה כספים שחייבים לה מישראל, וניתן אף יהיה לפצות מתוכם את הנפגעים. גם היא לא תוכל לנהל עסקים בישראל. ואם לא די בכך – כל זה יחול רטרואקטיבית לשנה.

בוועדת השרים לחקיקה לא אושרו הסעיפים הנוגעים לאזרחים ומדינות זרות, כנראה מטעמים של יחסי חוץ, וכן לא הסעיפים הרטרואקטיביים (סעיפים 5, 6, 8). הנוסח אושר לקריאה ראשונה ביום 15.2.11. הוגשה בקשה לרביזיה שנדונה ביום 28.2.11, והוחלט לקבל נוסח חלופי (שהוכן בשיתוף עם הייעוץ המשפטי ומשרד המשפטים). בנוסח זה הוסרה העברה הפלילית, ונקבע כי רק מי שקורא לביצוע חרם ייכלל בחוק ולא כל מי שמשותף בו. כן הוסף סעיף הקובע כי המדינה תוכל לקבוע כי חברה שתנקוט בחרם, ניתן יהיה שלא לשתפה במכרזים של המדינה. הצעת החוק בנוסח החדש עברה במליאה בקריאה ראשונה ב-7.3.11. בדברי ההסבר במליאה ציינו יוזמי החוק ותומכיו כי יפעלו להרחבתו, ולהחזרת הסעיף הפלילי לתוך החוק.

ביום 27.6.11 נדונה הצעת החוק בוועדת חוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ושלישית. יוזמי החוק ותומכיו הוסיפו סעיף חדש ובו שורה של סנקציות שעשויות לפגוע בעיקר בעמותות או בחברות שנוקטות בחרם: הסרת ההגדרה "מוסד ציבורי" המקנה פטור ממש על תרומות לעמותות, וכן ביטול ההטבות לחברות או למפעלים מכוח החוקים לעידוד השקעות הון, מחקר ופיתוח בתעשייה וערביות מדינה. כך, עשויות להישלל ההטבות מבעלי מפעל שיצהירו בפומבי כי אינם רוכשים אספקה שיוצרה בשטחים.

האגודה לזכויות האזרח לקחה חלק פעיל בהתנגדות להצעת החוק, מאחר וזו מפלה לרעה בעלי עמדות פוליטיות מסוימות בישראל, ובראש ובראשונה מי שמבקשים למחות נגד הכיבוש וההתנחלויות. זהו עוד אחד בסדרת חוקים שהרוב הפוליטי מחוקק על מנת לנטרל את המיעוט הפוליטי המתנגד לעמדתו. מטרתו של החוק לפעול בראש ובראשונה נגד חרמות לגיטימיים של מוצרי ההתנחלויות, ובתוך כך הוא פוגע באופן קשה בכלי מחאה בלתי אליים, חוקי ולגיטימיים, המקובל בעולם כולו (וגם בישראל), וזאת תוך פגיעה בחופש הביטוי, המחאה וההתאגדות של אזרחי המדינה.

סטטוס: הצעת החוק עברה בקריאה טרומית ב-14.10.10, בקריאה ראשונה – ב-7.3.11, הנוסח לקריאה שנייה ושלישית אושר ב-27.6.11. החוק אושר במליאה ב-11.7.11.

הצ"ח שירות המדינה (מינויים) (תיקון – אפליה מתקנת), התש"ע-2009 (חמד עמאר) – הצעת החוק מבקשת לתת העדפה בקבלה לעבודה בשירות המדינה למי ששירתו שירות צבאי או לאומי. ההצעה מפלה אוכלוסיות מיעוטיות וכן אנשים שלא שירתו בצבא ו/או בשירות לאומי כדן, ואף סותרת את חוק שוויון הזדמנויות בעבודה ואת ההעדפה המתקנת שנקבעה כיעד על ידי הממשלה. **סטטוס:** עברה בקריאה טרומית ב-26 בינואר 2011, הנוסח לקריאה ראשונה אושר בוועדת החוקה, חוק ומשפט ב-22 במאי 2011. בעקבות התערבות היועץ המשפטי לממשלה הוקפא לעת עתה קידום הצעת החוק.

הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון – לשון הרע על ציבור ועל רשויות המדינה), התשע"א-2011, 2937/18/פ (יעקב כץ ואחרים) – הצעת החוק מבקשת לאפשר תביעת דיבה ואף העמדה לדין פלילי נגד מי שמדבר סרה במדינת ישראל או בגופיה, וכן לאפשר לאדם המשתייך לציבור מסוים שנגדו כוונה אמירה להגיש תביעה אזרחית. בדברי ההסבר של החוק לא מסתירים כי הכוונה היא לאפשר תביעות ואף העמדה לדין של ארגונים שמוסרים מידע על הפרות של זכויות אדם ושל דיני המלחמה על ידי הצבא. **סטטוס:** הונחה ב-7 בפברואר 2011, עברה בוועדת שרים לענייני חקיקה ב-11 ביולי 2011. שר המשפטים והשר מרידור הגישו ערר שטרם נדון, משמע בשלב זה הממשלה מתנגדת לחקיקה.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מיסוי הכנסה למוסדות ציבוריים המקבלים תרומה מישות מדינית זרה), התשע"א-2011 (פאינה קירשנבאום) – עוד הצעה המכוונת לפגוע בארגוני זכויות האדם והחברה האזרחית. הצעת החוק מבקשת לשלול מארגונים ללא מטרות רווח המקבלים כספים מ"ישות מדינית זרה" את הזכות הניתנת להם לפטור ממס הכנסה; ולקבוע כי הכנסותיהם ימוסו בשיעור של 45%. כן מוצע להחריג מן ההצעה ארגונים המקבלים תקצוב מהמדינה, במטרה להותיר את הפטור ממס לארגונים הפועלים לקידום החברה הישראלית בתחומים כמו רווחה וחינוך, ולמקד את הפגיעה בארגוני זכויות האדם. **סטטוס:** מזה מספר שבועות מנסים להעלות את ההצעה בוועדת השרים לענייני חקיקה, אך המועד נדחה, ככל הנראה, בעקבות לחץ של משרד החוץ ושל גורמים נוספים החוששים מהשלכות החוק על תדמיתה של ישראל.

הצעת חוק העמותות (תיקון – איסור תמיכה של ישות מדינית זרה בעמותות פוליטיות בישראל), התשע"א-2011 (אופיר אקוניס) – עוד הצעת חוק שמטרתה רדיפת ארגוני זכויות האדם. לפי הצעת החוק עמותות יורשו לקבל תרומות מ"ישות מדינית זרה" בסכום שלא יעלה על 20,000 ₪ לשנה. בהסבר להצעת החוק נאמר כי "ארגונים רבים הפועלים תחת מסווה של 'ארגוני זכויות אדם' ובאים להשפיע על השיח הפוליטי, אופייה ומדיניותה של מדינת ישראל." **סטטוס:** הצעת החוק בנוסחה הראשון נפלה בוועדת שרים בשל היותה רחבה מדי ופוגעת במגוון רחב של עמותות. ח"כ אקוניס הניח הצעת חוק חדשה, המצמצמת את הפגיעה רק

לארגוני שלום וזכויות אדם. מזה מספר שבועות מנסים להעלות את ההצעה בוועדת השרים לענייני חקיקה, אך המועד נדחה, ככל הנראה, בעקבות לחץ של משרד החוץ ושל גורמים נוספים החוששים מהשלכות החוק על תדמיתה של ישראל.

הצעת חוק בתי המשפט (תיקון - שקיפות בהליכי מינוי שופטים לבית המשפט העליון ובמינוי הנשיא והמשנה לנשיא בית המשפט העליון), התשע"א-2011 (יריב לוין) - מטרת ההצעה היא קיום שימוע ציבורי לשופטי בית המשפט העליון, אשר בחירתם ומינויים יהיו תלויים באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. הדבר מהווה פגיעה חמורה בעקרון הפרדת הרשויות ומערכת האיזונים העדינה שביניהן, ההצ"ח הופכת את הליך הבחירה של שופטים לבימ"ש העליון לפוליטי באופן מוחלט, מבלי לאמץ איזונים המקובלים במקומות אחרים, בהם הבחירה של השופטים היא פוליטית. **סטאטוס**: ההצעה הונחה על שולחן הכנסת וטרם הובאה בפני ועדת השרים לענייני חקיקה לקביעת עמדת הממשלה.

חקיקה הפוגעת בזכויות אדם ואזרח

החזרת תכנית ויסקונסי - מדובר בהצעת חוק זהה כמעט לחלוטין לזו שהממשלה ניסתה להעביר במהלך השנה שעברה, ואשר לא אושרה על ידי ועדת העבודה, לאחר דיונים מעמיקים ובחינה מקצועית. הבאת הצעה כמעט זהה לחקיקה יותר משנה לאחר מכן, בהליך דורסני מצד הממשלה, מהווה התעלמות מוחלטת מהחלטת הוועדה ומעבודתה המקצועית, זילות של עבודת המחוקק.

כמו בהצעת החוק הקודמת שנפסלה, גם בהצעת החוק הזו עדיין יוותרו בידי פקידי תאגידים פרטיים סמכויות מרחיקות לכת של שלילת קצבאות הבטחת הכנסה, שהן רשת הביטחון האחרונה למשפחות שאין להן כל הכנסה אחרת. עומקה של ההפרטה במסגרת הצעת החוק הנדונה תפגע בזכויותיהם של מאות אלפים לכבוד, לקיום בכבוד, לחירות, לקניין ולפרטיות, ומנגדת לעקרונות שנקבעו בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בנוסף, מדובר על הרחבת התוכנית לפריסה ארצית, לא כפיילוט, אלא באופן קבוע. זאת למרות שהתכנית במתכונתה זו לא נוסתה למעשה. האגודה פעלה רבות לביטול תכנית ויסקונסי הראשונה, וממשיכה נגד הפקרה והפרטה של שירות התעסוקה. **סטאטוס**: בדיונים להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות. בדיון בוועדה ביום 3 באוגוסט 2011 הביעה הוועדה התנגדות נחרצת לקידום הצעת החוק.

הפרורמה בתכנון ובנייה – המדובר בהצ"ח שמחליפה את חוק התכנון והבנייה הקיים באופן מלא. לטענת המטה לתכנון אחראי הכולל כשלושים ארגונים חברתיים וסביבתיים, לרבות האגודה לזכויות האזרח, המדובר בהצ"ח בלתי חברתית ובלתי סביבתית שאינה מבטיחה הגנה על האינטרסים הציבוריים. בין השאר, הצעת החוק אינה מבטיחה ייצוג הולם ונותנת עדיפות ברורה לממשלה בכל ועדות התכנון; יש פגיעה ביכולת ההתנגדות והערר; אין שיתוף ציבור כנדרש; חסרים כלים המקובלים בעולם כולו כדי להבטיח אינטרסים חברתיים כמו יועץ חברתי, תסקיר חברתי, עיגון של דיון בהישג יד וכיו"ב. **סטאטוס**: מצוי בדיונים להכנה לקריאה שנייה ושלישית בוועדה מיוחדת שדנה בהצעה.

הצעת חוק הוד"לים – האגודה לזכויות האזרח כחלק מהפורום לתכנון אחראי מתנגדת להצעת החוק באשר מדובר בהצ"ח עוקפת דיני תכנון ובניה רגילים ונורמאליים, דבר שיש בו כדי לפגוע באינטרסים הציבוריים והחברתיים. בחוק התכנון והבניה קבועים הסדרים (דוגמת דיון במסגרת היררכיה תכנונית, שיתוף ציבור, שקיפות, הליכי ערר ועוד) שיש בהם כדי להגן על האינטרסים הציבוריים, דבר שאיננו קיים בהצ"ח שבנדון. החוק התקף אף נוקב בלוחות זמנים, אך בהעדר כוח אדם מספק – המערכת מתקשה לעמוד בהם. האגודה מדגישה כי יש אלטרנטיבה אחראית להצ"ח הוד"לים שיש בה כדי להביא להאצת הבניה למגורים:

1. על המדינה לפתור את הכשלים העומדים בפני מימוש 160 אלף יחידות דיור בתוכניות מאושרות (בקרקה ציבורית בלבד), בלי להטיל את עלויות הפיתוח על הבניה ולייקר כך עוד יותר את הדירות.
2. על המדינה לתגבר באופן מיידי ב-500 תקנים של אנשי מקצוע למערך המקצועי ברשויות התכנון – ברשויות המקומיות ובוועדות המחוזיות ובמשרדי הממשלה שנוציגיהם חברים בוועדות אלו. באמצעות צעד זה ניתן יהיה לזרז את הליכי התכנון ולסיים את הליכי האישור של עוד 280,000 יחידות דיור שבצנרת.
3. על המדינה להעביר במהירות תיקון לחוק התכנון והבניה שיסמיך את הוועדות לקדם דיור בר השגה בתמהיל חברתי בכל שכונה שתיבנה, לרבות אפשרות להתנות הגדלת זכויות בניה בבניית דיור בר השגה וסל תמריצים נוספים להגדלת היצע הדיור בר השגה בתוכניות.
4. על המדינה להנחות את הוועדות המחוזיות לתעדף תוכניות למגורים הכוללות רכיב משמעותי של דיור בר השגה – דבר שיהווה תמריץ בפני עצמו לקידום תוכניות אלו.

5. יש להקפיד את הדיונים ברפורמת התכנון והבניה ולהעביר תיקון שיפשט את הליכי הרישוי, שהם אלו המעכבים כיום את מימושו של יחידות דיור רבות, ומקשות על האזרח הקטן "לסגור מרפסת".

בכל מקרה, אם תקודם הצעת החוק, ביקשה האגודה מראש הממשלה כי יוכנסו בה, לכל הפחות, שלושת התיקונים הבאים, שהם בבחינת קווים אדומים:

1. תוכנית שמקודמת בוד"ל לא תוכל לסתור תוכנית מחוזית - תכנון מחוזי הוא חלק מהתכנון הכולל של המדינה, והאפשרות לסטות ממנו בהחלטה נקודתית של ועדה ארצית חדשה (הוד"ל), שהרכבה מוטה, היא פגיעה קשה ובלתי הפיכה בהיררכיה התכנונית שאין להסכים לה. מאחר שלפי נתוני ממ"י ומינהל התכנון יש בתכניות המחוזיות כבר מלאי מספק של עתודות קרקע לפיתוח, אין כל הצדקה לפגיעה זו בתכנון ארוך הטווח של המדינה.
2. שילוב דיור בהישג יד בהצעת החוק - יש לשלב בחוק באופן פרטני הסדרים שיבטיחו את קידום הנושא של דיור בר השגה, כולל הסדרים קונקרטיים בנוגע ליישומם המעשי והמידי של נושא חשוב זה (אחוז מהתכנית, קריטריונים, מחיר וכיוצ"ב), ואין להסתפק בהצהרות או הגדרות כוללניות.
3. יש להבטיח זכויות ערר על תכניות הוד"לים - בהצעת החוק אין זכות ערר על התכניות שיאושרו בוד"לים. יש להבטיח זכויות ערר כפי שהן מעוגנות במערכת התכנון הנוכחית, כדי להבטיח מימוש של אינטרסים ציבוריים.

טאטוס: אושר במליאה ביום 3 באוגוסט 2011

הצעת חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 20) (בית דין לזרים) (ממשלתית) – על פי הצעת החוק יוקם במשרד המשפטים "בית דין לזרים" שידון בעניינים הנוגעים להסדרת מעמד בישראל, ובכלל זה, כבר עם הקמתו, בהסדרת מעמדם בישראל של ילדים לתושבי קבע. עם הקמת בית הדין ירוכזו כל הסמכויות הנוגעות להגירה ולמעמד של מי שאינם יהודים – הביצועיות, התחיקתיות והשיפוטיות – בידיהם של משרד הפנים ומשרד המשפטים. משרדי הממשלה הם שיחוקקו את המדיניות בנהלים, הם שיוציאו אותה אל הפועל, והם שישפטו את עצמם, ויחרצו את דינם שלהם, האם המדיניות שקבעו וביצעה הינם חוקיים. מדובר בפגיעה חמורה בעקרון הפרדת הרשויות, בפומביות הדיון המשפטי ובכללי הצדק הטבעי; ובזכויות היסוד של רבים, ובהם בני זוג של אזרחים ותושבים, ילדים בירושלים המזרחית, מהגרי עבודה, מחוסרי אזרחות ועוד. **טאטוס**: עברה בקריאה ראשונה ב-20 בדצמבר 2010. ביום 1 באוגוסט 2011 אושר בוועדת הפנים נוסח לקריאה שנייה ושלישית, צפוי לעלות במליאה בימים הקרובים.

הצעת חוק למניעת הסתננות (עבירות שיפוט) (תיקון מס' 3 והוראת שעה), התשע"א-2011 – הצעת החוק קובעת, בין השאר, כי מבקשי מקלט וילדיהם שייכנסו לישראל דרך גבול מצרים יוכלו להיעצר לתקופה של שלוש שנים (ולא 60 ימים, כפי שקובע חוק הכניסה לישראל), וכי ביקורת על מעצרו תיערך רק לאחר 14 ימים. אם תתקבל הצעת החוק אפשר יהיה להעמיד לדין פלילי כל מבקש מקלט, ועונשו יהיה מאסר חמש שנים. זה יהיה אף עונשו של מי שמסייע למבקש מקלט או נותן לו מחסה. מי שמסייע או נותן מחסה שוב – עונשו יהיה חמש עשרה שנות מאסר. הצעת החוק ממשיכה במגמה של דה-לגיטימציה לארגוני זכויות אדם וסיוע, כמו גם לפרטים, המסייעים לפליטים ומהגרי עבודה. **טאטוס**: הממשלה הניחה את הצעת החוק ב-28 במרץ 2011, והעבירה אותה בקריאה ראשונה במליאה יומיים לאחר מכן, וביום האחרון למושב החורף. נדונה בוועדת פנים להכנה לקריאה שנייה ושלישית

הצ"ח ליעול האכיפה ולשמירה על ביטחון הציבור (חילוט וסמכויות פיקוח) (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 – ההצעה היא תוצר של החלטת הממשלה מיוני 2010 בעניין הרפורמה בתחום הביטחון האישי שבמסגרתה הוחל השנה **בפיילוט להפעלת שיטור עירוני ב-13 ערים**. החוק מרחיב באופן ניכר את סמכויותיהם של פקחים עירוניים ומעניק להם סמכויות למניעת מעשי אלימות בתחומי הרשות המקומית. למרות שהנוסח המקורי של ההצעה צומצם, הוא עדיין משקף מגמה בעייתית וחמורה של התנערות המדינה מאחריותה לאספקת שירותים חיוניים לאזרחיה והעברה של תפקידי ליבה של המשטרה לידי פקחים עירוניים. החוק מסמך פקחים עירוניים לשמש ככוח מסייע למשטרה למניעת עבירות אלימות. **הסמכויות שקיבלו הפקחים**: דרישה להזדהות, חיפוש במקרה של חשד סביר לנשיאת נשק ועיכוב עד לבואו של שוטר. הצעת החוק המקורית היתה חמורה ודרקונית בהרבה, אך במהלך הדיונים בוועדה צומצמה באופן משמעותי. **בין היתר שונו הדברים הבאים**: החוק עוסק בפקחים בלבד, ואינו מרחיב סמכויות של מאבטחים; בוטל מתן סמכויות לפקחים למניעת כניסה למקום והוצאה ממקום תוך שימוש בכוח סביר לשם כך; בוטל הסעיף המאפשר לפקח שימוש בכוח כדי להביא את המעוכב לתחנת המשטרה; בוטל עונש של שנתיים מאסר על סירוב להיענות לדרישת הפקח והוחלף בקנס כספי. בנוסף, צומצמה האפשרות לעשות שימוש בסמכויות הפקח במקרה של עבירות עתידיות. כמו כן, ההצעה המקורית היתה אמורה לחול בכל הארץ, אך צומצמה אך ורק ל-13 הרשויות בהן מתנהל הפיילוט, ולמשך השנתיים בהם מתנהל הפיילוט בלבד.

למרות השינויים החיוביים עדיין מדובר מהצעת חוק בעייתית שכן העברת אחריות למניעת מעשי אלימות וקיום הסדר הציבורי לידי גורמים עירוניים, פותחת פתח גם לניגודי עניינים ופוליטיזציה של שירותי אכיפת החוק כמו גם להעמקת הפער בין הרשויות השונות.

להלן חלק מהבעיות בחקיקה:

1. **מעניקה לפקחים סמכויות למניעת מעשה אלימות- גם במקרה של עבירה עתידית-** הצעת החוק מעניקה לפקח שיקול דעת נרחב להפעיל את סמכויותיו גם במקרה של חשש מביצוע עתיד של עבירת אלימות. הדבר פותח פתח לפרופילינג ולאפליה על בסיס מוצא, לאום ועוד.
2. **אין מנגנון עצמאי ואפקטיבי לטיפול בתלונות הציבור-** הצעת החוק מבקשת להרחיב את מגוון הסמכויות הפוגעניות שרשאי פקח להפעיל מבלי להסדיר באופן אפקטיבי מנגנון לטיפול בתלונות הציבור נגד הפקחים. הפיקוח והטיפול בתלונות על פעילות הפקחים העירוניים המקבלים לידיהם סמכויות שיטור, מונחים על ידי המשטרה ופועלים לצד שוטרים, צריך להיעשות על ידי המשרד לביטחון פנים ולא על ידי הרשות המקומית. המשרד המסמיך את הפקחים הוא גם המשרד שצריך לבצע את הפיקוח והטיפול בתלונות. הטיפול בתלונות צריך להתבצע ברמה הארצית, באופן שוויוני ואחיד.
3. **הפקחים יהיו רשאים להפעיל סמכויות מעין-שיטוריות ללא נוכחות שוטר-** בניגוד להצעת הממשלה לפיה הפקחים והשוטרים יפעלו יחדיו ככוח משולב למניעת אלימות, הצעת החוק מאפשרת לפקחים להפעיל את הסמכויות הפוגעניות שלהם כלפי הציבור על בסיס "הנחיה" בלבד מצד המשטרה. יש לקבוע בחוק כי הפקחים, שאינם כפופים למסגרת המשטרתית על כל המשתמע מכך (הכשרה נרחבת, מקיפה ומתמשכת; כללי ונהלי המשטרה; כפיפות למח"ש להליכים משמעתיים ועוד), יהיו רשאים הפעיל סמכויות רק לצד שוטר או בסיור משותף.

סטאטוס: בשל התנגדויות ממגוון גורמים ובעיות רבות שהועלו במהלך הדיונים על הצעת החוק, הוחלט בוועדת הפנים להעביר את החקיקה במתכונת של הוראת שעה התקפה לשנתיים בלבד, ולהגביל את תחולת החוק ל-13 הרשויות המקומיות אשר כבר פועל בהן הפיילוט בלבד. אושר לקריאה שניה-שלישית בוועדת הפנים ביום 1.8.11 וצפוי לעלות להצבעה במליאה בקרוב.

הצ"ח לתיקון פקודת בתי הסוהר (מס' 39) (מניעת פגישת אסיר עם עורך דין מסוים), התשע"א-2011

(ממשלתית) - הצעת החוק מבקשת להרחיב באופן בעייתי את סמכות שב"ס למנוע מאסיר ביטחוני להיפגש עם עורך דין מסוים, על סמך חומר חסוי ומבלי להוכיח התנהלות בעייתית כלשהי מצד עורך הדין. החוק היום כבר מאפשר הטלת מניעה כזו, כשקיים חשד שהפגישה תנוצל לביצוע עבירה, המסכנת את ביטחון הציבור או את המשמעת בבית הסוהר, וגם היום המניעה יכולה להתבסס על חומר חסוי. התיקון המוצע מוסיף עילה עמומה נוספת להטלת מניעה, ומאריך את התקופה עד שנדרש אישור שיפוטי. האגודה מתנגדת להצעת החוק מאחר וזו פוגעת קשות בזכותו של אסיר להיות מיוצג על ידי עו"ד על פי בחירתו, ובזכויותיו של עו"ד לכבוד, לשם טוב ולחופש העיסוק - וכל זאת, ללא הליך הוגן. **סטאטוס:** נוסח לקריאה שנייה ושלישית עבר בוועדת הפנים ביום 1 באוגוסט 2011. ההצעה צפויה לעלות במליאה בימים הקרובים.

הצ"ח סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - חיפוש בגוף ונטילת אמצעי זיהוי) (תיקון מס' 3) - בשנת 2005

תוקן תיקון מהותי לחוק סדר הדין הפלילי באופן שהסמיך את משטרת ישראל להקים מאגרי זיהוי, ובייחוד מאגר לזיהוי נתונים גנטיים. הקמתו של מאגר גנטי עוררה חששות כבדים לפגיעה בפרטיותם ובכבודם של אותם האנשים שנתוני הזיהוי שלהם שמורים במאגרים. אולם בד בבד, הקמתו של מאגר גנטי גם הרחיב את האפשרויות לפתרון פשעים באמצעים טכנולוגיים, מציאת אשמים וזיכוי חפים מפשע. לאור האינטרסים הסותרים שבבסיס החוק, נקבעו איזונים עדינים ומגבלות על הנתונים שניתן לשמור ועל תנאי השמירה והשימוש באותם נתונים. הצ"ח הנוכחית מפרה את אותם איזונים עדינים, באופן המרחיב יתר על המידה את הפגיעה בפרטיות, הן באמצעות הוספתם של גופים רבים שיוסמכו לקבל מידע מהמאגר, לרבות גופים מחו"ל, והן בהגדלת סוגי המידע הנאגרים במאגר. **סטאטוס:** החוק עבר

פיילוט המאגר הביומטרי - החוק מדבר על הקמת פיילוט למאגר הביומטרי, שנועד לקיים בחינה מעמיקה של השאלה, אם המאגר בכלל נחוץ ואם ניתן למצוא פיתרונות חלופיים. אולם המתווה לפיילוט גובש בחופזה ומבלי לקבוע אפילו קריטריונים להצלחה או כישלון. הדבר מדאיג במיוחד לאור העובדה שפיילוטים למאגרים ביומטריים, שנערכו במדינות אחרות בעולם הסתיימו בסופו של דבר בהחלטות שלא להקים מאגרי מידע ביומטריים. **סטאטוס:** התקנות אושרו על ידי ועדה פרלמנטארית מיוחדת בראשותו של ח"כ מאיר שיטרית, בדיון מהיר אחד, שנקבע באופן חריג ליום חמישי (2 ביוני 2011), יום שבו רוב חברי הכנסת אינם במשכן.

הצעת חוק התכנון והבניה (תיקון - מימון הריסת מבנה לא חוקי על חשבון הבונה), התשע"א-2011 -

הצעת החוק של ח"כ פאינה קירשנבאום ביקשה להשית את עלותה של הריסה מינהלית על מקים המבנה, באופן אוטומטי וללא ביקורת שיפוטית. האגודה לזכויות האזרח ועמותת במקום התנגדו לחקיקה וטענו כי מאחר ומדובר בהליך מאוד קיצוני, המבוצע כולו על ידי רשות מינהלית וללא ביקורת שיפוטית, כאשר לבונה לא ניתנת האפשרות להרוס את המבנה בעצמו (כאשר המדינה הורסת עלות הריסה גבוהה באופן משמעותי)

– לא סביר לחייב את הבונה בעלות ההריסה. בנוסף טענו הארגונים כי עם השתתפות עלות ההריסה על הבונה לא רק שלא יהיו גורמים ממתנים שירתיעו את הרשות המינהלית משימוש לא-מבוקר ובלתי ראוי בסמכותה להוציא צו הריסה מינהלי, אלא להיפך – תינתן לה יד חופשית ובלתי מרוסנת להרוס באופן מידי, ותתאין כמעט לחלוטין האפשרות לביקורת השיפוטית על הצווים. הנוסח שאושר לבסוף לקריאה שנייה ושלישית הוא גרסה ממותנת של הצעת החוק, אשר מעניק לבית המשפט את הסמכות לקבוע האם בכלל להשית את העלות על הבונה, ואיזה סכום. גרסה זו אינה מתקנת את הצעת החוק מכל פגמיה, אך מהווה שיפור משמעותי ומרכזי על ידי הוספה של ביקורת שיפוטית על אלמנט העלות בהליך המינהלי. בסוף הדיון, ח"כ אלקין הציע הסתייגות הקובעת שלמפקד הצבאי לא תהיה הסמכות להחיל את החוק הזה או שכמותו בשטחים. משמעות ההסתייגות היא שבהריסות מינהליות של מבנים של מתנחלים לא יהא רשאי בית המשפט להשית את התשלום של ההריסה על המקום. ההסתייגות עברה בוועדה, אך שר הביטחון הגיש רביזיה על סעיף זה, והחוק יובא לדיון נוסף בוועדת החוקה. **טאטוס:** הצעת החוק עברה בקריאה ראשונה ב-23.3.11. על הנוסח שעבר לקריאה שנייה ושלישית בוועדה ביוני 2011 הוגשו בקשות לרביזיה והצעת החוק צפויה לחזור לוועדת החוקה, חוק ומשפט לדיון נוסף.

שתי הצעות חוק לתיקון חוק איסור לשון הרע - הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון - פיצוי ללא הוכחת נזק), התש"ע-2010 (פ/2332) \ הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון - אי ייחוד העילה והוספת סעדים), התש"ע-2010 (פ/2584) - המשותף לשתי הצעות החוק הוא שהן מבקשות להעלות באורח ניכר את סכום הפיצוי שייפסק על הוצאת דיבה ללא הוכחת נזק, מ-50,000 ל-500,000 ובנסיבות מיוחדות אף מעבר לכך. מדברי ההסבר להצעות החוק ו/או מדברים שאמרו מגישהן בכנסת כוונתם היא "להעניש" את מי שמוציא לשון הרע, תוך שהם מתמקדים בעיתונות. אין ב"דברי ההסבר" הסבר של ממש מה הבעיה שאותה מבקשים לפתור בהצעת החוק הזו, שהרי אין טענה ולא הוצגו ראיות לכך שבתי המשפט אינם פוסקים פיצויים ראויים במקרים מתאימים. להיפך, סימנים מלמדים שבמצב הקיים יש פגיעה דווקא בחופש הביטוי לטובת תביעות "חלשות" או חסרות שחר. הצעת החוק אם תעבור תהווה אפקט מצנן ותחליש את כוח העיתונות בעיקר, לביטוי וסיקור חסר פניות. **טאטוס:** בהכנה לקריאה ראשונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

חוק הכניסה לישראל (תיקון מס' 21), התשע"א-2011 (ממשלתית) - עניינם של הסעיפים הוא בהגבלתם, בדרכים שונות, של רישיונות העבודה הניתנים למהגרות ולמהגרי עבודה השוהים בישראל. ההצעה מבקשת להשיב על כנו הסדר כבילה של העובדים הזרים **שנפסל בבג"ץ**, ואף כונה על ידי השופטים "מעין עבדות בגרסה מודרנית". **טאטוס:** ההצעה הוכנסה לתוך חוק ההסדרים, אך הופרדה ממנו לאור חוות דעת היועץ המשפטי של הכנסת. הנוסח לקריאה שנייה ושלישית אושר על ידי ועדת הפנים ב-29 במרץ 2011, וב-16 במאי 2011 אושר החוק במליאה בקריאה שנייה ושלישית

הצעת חוק המאבק בטרור, התשע"א-2011 - מטרת הצעת החוק היא לעגן בחקיקה קבועה את ההוראות לשעת חירום בתחום המאבק בטרור. במקום לאמץ נורמות מידתיות המתאימות למדינה דמוקרטית במאה ה-21, ההצעה מבקשת להנציח ו"לנרמל" את אותם ההסדרים הקבועים כיום בחקיקת החירום ובתקנות ההגנה הדרקוניות מתקופת המנדט הבריטי, על ידי עיגונם בחקיקה הקבועה של מדינת ישראל. בכך נגרם נזק קשה ובלתי הפיך למצב זכויות האדם בישראל, נזק אשר עלול להיות בבחינת בכייה לדורות.

האגודה לזכויות האזרח בישראל מכירה, כמובן, בחשיבות המאבק האפקטיבי בטרור, ובחובתה של המדינה להגן על אזרחיה ותושביה מפני מעשי אלימות קשים. יחד עם זאת, **דווקא בשל היותה של ישראל מדינה דמוקרטית, עליה להיאבק בטרור באופן העולה בקנה אחד עם עקרונות היסוד זכויות היסוד המהוות את הבסיס לקיומה כמדינה דמוקרטית.**

בין ההסדרים הפוגעניים הכלולים בהצעת החוק (ויודגש כי אלה רק חלק מהבעיות הקשות, שההצעה מעוררת):

1. מעצר מינהלי וצווי הגבלה – עיגון הסמכות האנטי-דמוקרטית לעצור אנשים במעצר מינהלי ולהגביל חופש התנועה שלהם בחקיקה הקבועה של מדינת ישראל;
2. שימוש נרחב בחומר חסוי בהליכים מגוונים – החל ממעצר מינהלי ועד הליך ההכרזה על "ארגון טרור" והליכים לחילוט רכוש;
3. הגדרות רחבות וגורפות למושגים כגון – "ארגון טרור", "חבר בארגון טרור" ו"מעשה טרור";
4. עיגון סמכויות דרקוניות לחקירת חשודים בעבירות ביטחון, העלולים לאפשר שימוש באמצעי חקירה פסולים ולהביא להרשעת חפים מפשע;
5. קביעת עבירות פליליות דרקוניות, הפוגעות מעבר לנדרש בחופש הביטוי;
6. קביעת הסדרים, הסוטים מעקרונות בסיסיים של המשפט הפלילי.

הצעת החוק קובעת הסדרים רחבים וגורפים, המרחיבים את המעגל הפלילי באופן בלתי סביר ועלולים להפוך אנשים וארגונים שומרי חוק, שאין בינם לבין טרור ולא כלום, ל"טרוריסטים". היא נותנת בידי הרשות המבצעת

סמכויות דרקוניות ובלתי מבוקרות לנקוט צעדים חריפים נגד בני אדם ונגד ארגונים ללא משפט, על סמך חשדות בלבד, ומבלי להעניק את הערובות המינימאליות להגנה על זכויותיהם. בכך פותחת הצעת החוק גם פתח עצום להתערבות פסולה מצד המדינה בשיח הפוליטי ובחופש ההתאגדות של האזרח. האגודה לזכויות האזרח הגישה את הערותיה לתזכיר החוק וממשיכה בהתנגדותה להצעת החוק העלולה להביא לפגיעה קשה בזכויות יסוד חוקתיות של הפרט. **סטאטוס:** ביום רביעי, ה-3 באוגוסט 2011, היום האחרון למושב הקיץ של הכנסת 2011, תובא הצעת החוק להצבעה בקריאה ראשונה במליאת הכנסת.

הצעת חוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור (תיקון מס' ... (סמכות חיפוש לשוטרי) התשע"א
2011 - על פי הצעת התיקון לחוק, שוטרים יוכלו לבצע חיפוש גופניים במקומות בילוי – מועדונים, פאבים, מקומות בהם מתקיימים משחקי קלפים, מגרשי ספורט – ובסביבתם הקרובה, גם ללא חשד קונקרטי נגד האנשים שבגופם או בכליהם יתבצעו החיפוש. הצעת החוק פותחת פתח עצום לחיפוש גופניים שרירותיים ומשפילים, ולאפליה על רקע מוצא, לאום ועוד. **סטאטוס:** הצעת החוק עברה בקריאה ראשונה במאי 2011 ותועבר לוועדה שתקבע ועדת הכנסת להכנה לקריאה שנייה + שלישית.

יזמות בולטות וחקיקה לחיזוק זכויות אדם ואזרח

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – רפואת שיניים – קשישים), התשע"א-2011 - יו"ר ועדת העבודה, הרווחה והבריאות ח"כ חיים כץ, ו-57 ח"כים נוספים, הניחו הצעת חוק שעניינה הכנסת טיפולי שיניים לקשישים (מגיל 65 ומעלה) לסל הבריאות. תוכן ההצעה גובש במהלך עבודה בת למעלה משנתיים של **הקואליציה לבריאות שיניים ציבורית** (המונה את הארגונים: האגודה לזכויות האזרח, ארגון ההורים ארצי, איגוד השיננות הישראלי, יסו"ד – ישראל סוציאל-דמוקרטית, כן לזקן, מרכז אדוה, סגור קהילתי, עמותת רופאי השיניים הערביים בישראל, צרכני בריאות ישראל, רופאים לזכויות אדם, שתי"ל – הנחייה ויעוץ), תוך התייעצות עם מיטב המומחים במשרד הבריאות ובפקולטה לרפואת שיניים בבי"ח הדסה. **סטטוס:** הצ"ח הונחה על שולחן הכנסת בחודש יולי 2011. צפויה לידון בוועדת השרים לחקיקה ולעלות להצבעה טרומית במהלך מושב החורף 2011.

הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה (חובת ענידת תגים והזהרות), התשע"א-2011 - הצעת חוק הבאה להתמודד עם תופעה נפוצה של שוטרים שאינם נושאים תגי זיהוי, או גרוע מכך, פועלים כשהם רעולים. ההצעה באה כדי להגן על זכויות האדם הבסיסיות ביותר של הנפגעים מהפעלת כח בלתי מרוסנת של המשטרה; וכן בכדי להבטיח האפשרות של מפגינים לממש זכותם לחופש ביטוי והפגנה. ההצעה מבקשת להתמודד עם ההפרה של ההוראה הקיימת לחובת זיהוי של שוטרים על ידי הטלת אחריות פלילית ופיקודית על מי שאחראים להפרתה.

האגודה הביעה את תמיכתה בהצעה, והשתתפה בדיון בוועדת הפנים להכנה של הצעת חוק להצבעה בקריאה ראשונה במליאה.

האגודה הציגה בפני הוועדה את מכתבה למפכ"ל המשטרה בנושא שוטרים רעולי פנים בה נכתב בין השאר: "...אנו מוטרדים מהמציאות שמולידה את הצורך לפנות אל המחוקק או אל בתי המשפט בבקשה שיכריזו על הוראות והנחיות שהן בבחינת מובן מאליו בחברה דמוקרטית. מציאות זו מורכבת מתופעות של הסרת תגים מזהים או הסרתם, שבירת מצלמות של מפגינים או עיתונאים, והסוואת פנים באמצעות כובעי גרב, שהוכנו מבעוד מועד במיוחד למטרה זו. כל אלו הן בבחינת דוגמאות בלבד לדרכים שבהן הופך כוח משטרה לחבורה של אלמונים, המפזרים הפגנות חוקיות ללא עילה ולחלופין מגיבים בחוסר סבירות ותוך הפעלת כוח חסר פרופורציה בנסיבות העניין." **סטאטוס:** עבר קריאה ראשונה במליאה.

לאור תשובת המפכ"ל ממנה עולה כי המשטרה עומדת מאחורי השימוש בכיסויי פנים, הגם שב"מקרים מתאימים" בלבד, וההבנה כי אין נוהל סדור בעניין אלא שיקול דעת של מפקד, בלבד – ביקשה האגודה כי סוגיה זו תטופל אף היא במסגרת הצעת החוק.

אישור תקנות לעידוד השקעות הון ותקנות מחקר ופיתוח בתעשייה - התינית אישורים בקיום הוראות שכר מינימום – בוועדת הכלכלה אושרו באופן סופי **תקנות קבועות** המתנות קבלת אישורים לפי חוק עידוד מו"פ בתעשייה וחוק השקעות הון, בתשלום שכר מינימום. האגודה לזכויות האזרח כחלק מפורום זכויות עובדים תמכה כמובן בצעד זה, אך התריעה בפני הוועדה מפני ההגנה על רכיב שכר זה בלבד (דהיינו - שכר מינימום), מרכזי ככל שיהיה, תוך הזנחת יתר רכיבי השכר להם זכאים העובדים על פי חוק, ועל הפיכתם, תוך כך, לבעלי חשיבות משנית לכאורה במשק הישראלי. עוד ביקש הפורום תיקונים שונים לתקנות כדי להבטיח הגנה מירבית על זכויות העובדים.

העלאת גיל הפרישה לנשים - האגודה לזכויות האזרח הגישה ביום 15.5.11 את התנגדותה להעלאת גיל הפרישה לנשים מגיל 62 לגיל 64 לוועדה הציבורית לבחינת גיל הפרישה לנשים במשרד האוצר (ועדת ניסן).

ההתנגדות מבוססת על כך שכיום נפלטות נשים רבות ממעגל העבודה עוד לפני גיל הפרישה, ולכן העלאתן תגרום לכך שהן יאבדו את זכותן לפנסיה ולהטבות נוספות הנובעות מגיל הפרישה לשנתיים נוספות. העמדה התבססה על הנתונים שהוצגו בנייר העמדה שהגישו לוועדה מרכז מהות, הפורום לקידום כוח עבודה רב-גילאי ופורום נשים לתקציב הוגן, לפיהם מרבית הישראלים מתחילים לעבוד באופן סדיר במחצית שנות העשרים לחייהם, אולם יותר נשים נפלטות משוק העבודה עוד לפני גיל הפרישה הקיים, עד כדי כך שכמעט מחצית מן הנשים המצויות במצב של אבטלה עמוקה (אבטלה המתמשכת מעל 270 ימים) משתייכות לקבוצת הגיל 45-64.

בנייר העמדה מוסבר כי העלאת גיל הפרישה ללא התמודדות ישירה באפליה על רקע מין וגיל תחטא לציבור הנשים בישראל. היא תפגע באופן חריף ביכולתן של נשים רבות להתקיים ולא תקדם את יכולתן לצבור זכויות פנסיוניות. על כן, מתבקשת הוועדה לדחות לעת הזו את העלאת גיל הפרישה לנשים, ובמקומה יש להקצות משאבים למיגור אי השוויון בשוק העבודה ולפיתוח הזדמנויות להשתלבות רחבה ונכונה יותר נשים בשוק העבודה, באופן שיעניק להן ביטחון כלכלי ותעסוקתי ומעמד שוויוני יותר בחברה, מצעירותן ועד ערוב ימיהן. **סטאטוס:** הוועדה ציבורית שהוקמה לבחינת נושא גיל הפרישה לנשים הגישה בסוף יוני את מסקנותיה לממשלה, והמליצה על העלאת גיל הפרישה לנשים לגיל 67. בעקבות קמפיין משותף של ארגונים וחברות כנסת מכל קצוות הקשת הפוליטית כנגד העלאת גיל הפרישה, וביטול מסקנות הוועדה, עברו מספר הצעות חוק פרטיות במליאת הכנסת בקריאה טרומית המקבעות את גיל הפרישה לנשים על גיל 62.

אפליית נשים במסגרת חוק הביטוח הלאומי (18 ביולי 2011) – כיום, לפי חוק הביטוח הלאומי אישה שאינה עובדת 4 שנים רצופות מוגדרת בביטוח לאומי כעקרת בית, וזאת ללא קשר למספר השנים שעבדה במהלך כל חייה. כאשר אישה מוכרת כעקרת בית היא לא משלמת ביטוח לאומי, וחלק מהזכויות שלה נפגעות. הדיון בוועדה ביקש להעלות בעיה ספציפית של נשים שעבדו עשרות שנים, והפסיקו לעבוד מכל מיני סיבות 4 שנים לפני שפנו לביטוח לאומי - הן נחשבות לעקרות בית וכל השנים בהן שילמו לביטוח לאומי לא עומדות לזכותן. סמנכ"לית הביטוח הלאומי אמרה שיש חשיבה מחודשת על כל נושא הביטוח הלאומי לנשים וגברים, כשהם עובדים כיום על הצ"ח שתשווה את הזכויות והחובות של נשים וגברים. הוועדה הפנימית של הביטוח הלאומי תציג את מסקנותיה "בקרב". יו"ר הוועדה דרשה שהמסקנות יוצגו לא רק בפני עדת עבודה, אלא בפני הוועדה לקידום מעמד האישה, ולא רק בסוף התהליך, אלא במהלכו, על מנת שלא יחזרו הטעויות והכשלים של ועדת ניסן. היא ביקשה שההצעה של הביטוח הלאומי תובא בפני ארגוני זכויות הנשים להערות ותגובות. כמו כן הודיעה יו"ר הוועדה כי תנסה למצוא פתרון לאותן הנשים שעבדו שנים ובכל זאת הוגדרו לצורך קבלת הקצבאות כעקרות בית והפרומה לא חלה עליהם כרגע באמצעות חקיקה נקודתית.

הרפורמה בבריאות הנפש - הרפורמה בבריאות הנפשה נועדה לעגן את זכותם של תושבי מדינת ישראל לקבלת טיפול נפשי, במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, באמצעות קופות החולים, כפי שזכות זו קיימת לגבי כל תחומי הבריאות האחרים, תוך הגדרת סל שירותים מחייב והגדרה ברורה ומחייבת של הגורם האחראי למתן השירותים. האגודה לזכויות האזרח, ארגון בזכות וארגונים נוספים פעילים למען קידום הרפורמה ועיצובה. כמו כן מקדמת האגודה לזכויות האזרח את נושא הכללתו של תחום הגמילה מהתמכרויות, ובתוך כך **הטיפול במתדון**, שהוא חלק מתחום בריאות הנפש, ברפורמה. אין הסבר מהותי להפרדה של מטופלי המתדון משאר המטופלים, ולא ברור מדוע בחר משרד הבריאות שלא לכלול אותם ברפורמה, ולא להעביר את כל הטיפול בתחום בריאות הנפש תחת קורת גג אחת. אחת מן המטרות של העברת שירותי בריאות הנפש לידי הקופות היא הפחתת התיג השלילי הכרוך בטיפול נפשי. הותרת מטופלי מרכזי המתדון מחוץ לרפורמה, לא רק שאינה נותנת מענה לתיג שלילי זה, אלא היא אף מדגישה את שונותם של מטופלים אלו ביחס למטופלים אחרים ומקבעת את הסטיגמה החברתית הקיימת לגביהם. גם רצף טיפולי בין הטיפול הגופני ובין הטיפול הנפשי מחד גיסא ובין הטיפול באשפוז ובין הטיפול בקהילה מאידך גיסא, הוא רלוונטי באופן מיוחד לאוכלוסיית המטופלים בתחליפי סם במרכזי המתדון. **סטאטוס:** בדיונים בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות.

אשפוז סיעודי – האגודה פועלת רבות בתחום האשפוז הסיעודי. הצלחה גדולה נזקקה במושב הקודם כאשר **הצעת החוק הפרטית של ח"כ לשעבר חיים אורון** המבקשת להעביר את האחריות לטיפול בחולה הסיעודי ותשוש הנפש מידי משרד הבריאות לידי קופות החולים עברה בקריאה טרומית תוך הסכמה עם הממשלה כי תקודם הצעת חוק ממשלתית דומה להסדרת הנושא. גם במושב הנוכחי המשיכו הדיונים על המצב הקשה של תחום האשפוז הסיעודי. אחד הנושאים המרכזיים הנדונים בימים אלו הוא התעריף ליום אשפוז סיעודי שקבעה המדינה. במאי השנה הורה ביהמ"ש כי יש לבטל את המכרז של המדינה וקבע כי תעריפי יום האשפוז שנקבעו במכרז וישמו בהתקשרויות עם המוסדות הזוכים הינם תעריפי הפסד והם אינם מאפשרים קיום מינימאלי בכבוד. המדינה החליטה לערער על פסק הדין. החלטה זו זכתה להתנגדות חריפה של וועדת הכספים שאף שיגרה מכתב בנושא ליועץ המשפטי לממשלה בדרישה שלא לערער על פסק הדין, ולאמץ את מסקנות בית המשפט. **סטאטוס:** בעניין קידום האשפוז הסיעודי כחלק מסל הבריאות: צפויה רפורמה מקיפה שיציע שר הבריאות בקרוב. בעניין העתירה: המדינה ערערה, הערעור טרם נדון.

מים – האגודה עובדת על קידום תפיסה של המים כזכות יסוד ולא כמוצר צריכה. האגודה מדגישה את חובת המדינה לדאוג לחלוקה צודקת של משאב המים בקרב הציבור כולו ולהגן על מימוש הזכות למים כלפי כל אדם בלא הפליה. תעריפי המים הגבוהים ומדיניות התאגידים בנוגע לניתוקי מים ופריסת חובות מהווים פגיעה

בזכות היסוד למים של התושבים והאזרחים בישראל. האגודה המשיכה לפעול לקידום רעיונות אלו במגוון של דיונים בוועדות הכנסת בנושא, כמו גם בערוצים נוספים, ובימים אלו אף עובדת על קידומה של הצעת חוק בנושא.